

Zbornik X. jubilarnega kongresa geografa Jugoslavije održanog u Srbiji od 15. do 20. septembra 1976. Izdala Zveza geografskih društev Jugoslavije in Srbsko geografsko društvo v Beogradu. Beograd 1977. Uredil M. Vasović, str. 492.

Zbornik je plod jubilarnega kongresa, ki se ga je udeležilo 379 oseb iz Jugoslavije, od tega 21 iz Slovenije, ter 17 tujih gostov. Zajetna knjiga obsega 74 referatov (Slovenci so jih prispevali 11), organizacijska poročila ter dva opisa pokongresne ekskurzije po Zahodni in Osrednji Srbiji (M. Vasović) ter po Vzhodni Srbiji (D. Dukić), ki bosta dobrodošla zlasti bodočim organizatorjem ekskurzij po Srbiji.

Zdaj, ko imamo pred sabo tiskane referate z uvodnega plenarnega zasedanja, je še bolj utemeljen med kongresom dobljen vtis, da pregled razvoja geografske misli in geografskega raziskovanja po jugoslovanskih republikah in avtonomnih pokrajinah ne daje zaokroženega pregleda, ker se je vsak referent (Bukurov, Klemenčič, Panov, Puška, Bušatlija, Ršumović, Friganović) lotil dela po svoje. Malo jih je, ki še zasledujejo razvoj domače geografije v vseh njenih vejah. Ker pa je v lanskem Geografskem vestniku že poročal o poteku kongresa F. Lovrenčak (s. 260—261), se bomo tu omejili na ostale referate.

Deseti kongres je bil prvi povojni, ki ni dopuščal svobodnih tem niti v sekcijah. Razpisal je referate o gospodarskem in družbenem razvoju SFRJ in učni geografiji (oboje na plenarnem sestanku), o teoretsko-metodičnih vprašanjih, o gospodarskem in družbenem razvoju republik in pokrajin, o geografskih problemih razvoja SFRJ ter o življenjskem okolju in geografiji. Če zdaj v zborniku prevladujejo sektorske analize oz. problemska geografija in je mnogo manj kompleksnih regionalno geografskih študij, za katere se zavzema J. Roglič v uvodnem referatu »Naša geografska misel v povojnem razdobju«, to ni nujno posledica nove orientacije jugoslovanske geografije, čeprav je tak vtis. Tega podkrepljuje tudi dejstvo, da organizatorji kongresa niso priskrbeli geografskega pregleda kraja zborovanja (Beograda) in domače regije oziroma vsaj njegovih novejših sprememb.

Uvodni referat na temo »Gospodarski in družbeni razvoj SFRJ« je imel D. Rodić. Od ostalih referatov izstopa po svoji dokumentaciji in preglednosti Iva Baučiča prikaz »Regionalne razlike v povojnih jugoslovanskih migracijah v tujino«.

Glavnemu referatu o učni geografiji »Pereči problemi in pota razvoja učne geografije v naših šolah« (M. Bajić) je sledilo sedem referatov (med njimi članek J. Medveda »Osnovni vidiki didaktične reforme geografskega izobraževanja«). Iz glavnega referata spoznamo, da smo imeli l. 1976 v Sloveniji od petega do osmega razreda osnovne šole najmanj ur geografije v vsej državi (skupno 209 ur, v drugih republikah in pokrajinah 255 ur, razen v Vojvodini — 226 ur).

Teoretično-metodološka vprašanja, ki bi po mojem mnenju prav tako sodila na plenarni sestanek, obravnava osem referatov. Med njimi po kvantitativni metodi in kompleksnosti ugodno izstopa študija B. Belca »Metodologija raziskovanja posebnih kmetijskih kultur v Sloveniji«. Belec upošteva pri tipologiji ekološke pogoje, agrarnogeografske in socialno geografske razmere, skupno deset tipoloških elementov. Nekaj podobnega lahko trdimo tudi za referat I. Vrišerja »Razvoj industrije v SR Sloveniji« v sekciji za probleme gospodarskega in družbenega razvoja republik in pokrajin. Ker pa tematiko obeh referatov poznamo že iz slovenskih objav, o njiju tu ne bo več govora. Med ostalimi prikazi je zlasti zanimiv prikaz 14 makedonskih umetnih jezer s skupno 53,5 km² površine in 1.666.000 m³ vodne akumulacije. O njihovem pomenu in o tem, da se iz teh jezer izteka namakalna voda po 310 km dolgem kanalskem omrežju, govori P. Mihajlovska. Kot šolske primere naglega industrijskega razvoja v Srbiji, ki smo se mu čudili na obeh pokongresnih ekskurzijah, nazorno opisuje M. Vasović »srbsko Velenje — Majdanpek, Bor, Niš ter Paraćinsko kotlino«.

Med sekcijскими referati o sodobnih problemih razvoja SFRJ izstopa študija V. Rogiča o zgodovinskih kolebanjih dominantne razvitosti savsko-podonavske in objadranske osi. Avtor, ki očitno nadaljuje historično kulturno-politično smer ugotavljanja razvojnih tendenc na širšem prostoru meni, da stopajo zdaj v ospredje prečne savsko-jadranske smeri. Referati iz tega poglavja se ukvarjajo z gorskim in planinskim kmetijstvom (Marković, Ristić, Dubljević), turizmom (Novosel, Martinović, Kasalica, Stojmilov), oskrbo prebivalstva v Sloveniji (Pak), deagrarizacijo v Spodnji Savinjski dolini (Natek), ekonomsko prebivalstvenim razvojem Istre (Ridjanović).

Sestnajst študij obsega poglavje »Življenjsko okolje in geografija«. Po slabokrvnih uvodnih referatih ugodneje preseneča referat R. Lazarevića »Gibanje suspendiranega nanosa v naših rekah«. Glede na to, da reke odnesejo letno dokazano 16 milijonov m³, verjetno pa med 20 in 30 milijoni m³ suspenzije, zahteva avtor energične ukrepe proti eroziji prsti. Temeljito je tudi prikaz vodnih razmer na Nikšičkem polju po izgradnji akumulacijskega jezera (Radojičić). Omeniti je treba še študijo o vodnih razmerah v porečju Zahodne Srbije (Ocookoljić) in slovenske referate »Preobrazba na slovenski obali« — Plut, »Prsti v vrtačah« — Lovrenčak, »O bioklimi v Jugoslaviji« — Gams.

Prostor mi ne dovoljuje omembe vseh prispevkov, ki napravljajo ta zbornik tematsko izredno pester. Pri marsikaterem je vprašljiva uvrstitvev v oddelke. J. Dimić, če navedemo en primer, je avtor referata z naslovom »Registracija in valorizacija naravnih pogojev in virov Jugoslavije kot predpogoja njenega gospodarskega razvoja«. Uvrščen je v oddelke o današnjih geografskih problemih razvitka SFRJ, obravnava pa teoretično-metodološko vprašanje in bi po tematiki tudi sodil v to sekcijo. Pod naslovom »Geografski aspekt gospodarskega in družbenega razvoja SFRJ v povojni dobi« bi pričakovali pregled čez vso državo. Dejansko pa najdemo tukaj tudi študijo o arhitektonsko-urbanistični preobrazbi vasi v ožji Srbiji, o fitogeografskem kartiranju v BiH, o družbenogospodarskih spremembah v Crni gori, socialno-geografskem razvoju v BiH. Na drugi strani najdemo v oddelku za republike in pokrajine študijo o vsej državi (promet-Jelen). Taka razvrstitvev je bila morebiti na mestu na kongresu, v zborniku pa bi bralec dobil boljši pregled, če bi bili članki razvrščeni teritorialno.

Med prispevki je mnogo takih, ki dajejo vtis improvizacije. Ta je po mojem mnenju vedno bolj vidna na nekaterih jugoslovanskih in republiških zborovanjih. M. Sušić zahteva v svojem prispevku več znanstvene kritike. Morebiti bi z njo zmanjšali število referatov, ki ne poročajo o raziskavah, temveč posredujejo ugotovitve drugih strok, zabeljene s splošno znanimi frazami in modnimi lepotili. Nekoč smo šibali slabe referente zaradi lokalno-geografske deskriptivnosti. Zdaj so taki prešli v sektorske ali specialistične analize, ki imajo geografijo samo še v naslovu. Opremljeni so sicer s številkami, ki pa so večidel prepisane iz statističnih publikacij. Kart pa je v zborniku na splošno malo.

I. Gams

Arso Škorić: Tipovi naših tala. Zagreb 1977, str. 134, 38 barvnih fotografij 1 barvna karta.

O klasifikaciji prsti v Jugoslaviji je Geografski vestnik že poročal (letnik XLVII — 1975, XLVIII — 1976). Učbenik znanega pedologa A. Škorića, ki jasno in nazorno podaja pregled glavnih tipov naših prsti, pa zopet vabi k tej tematiki zlasti zato, ker v slovenščini še nimamo podobnega učbenika in bomo tudi geografi morali verjetno še nekaj časa posegati po tovrstnih delih v srbohrvaščini.

Avtor želi s to knjigo dati študentom raznih strok učbenik o klasifikaciji prsti pri nas. Novi učbenik naj bi nadomestil knjigo »Zemljišta Jugoslavije« (manj primerne kot učbenik), ki so jo dosedaj uporabljali študentje pri študiju te tematike. Tako ostaja glavna naloga knjige, da pregledno in ne preobširno naniza posamezne sistematske enote prsti in njihove značilnosti. Obenem pa naj bi podala na enem mestu različne podatke, ki so raztreseni v šte-